

Idag: Egenvärden och egenvektorer.

Lay 5.1-5.2

Obs: Dugga 2 är öppen under vecka 5.

Obs: Fel i uppg. 6 ska vara $F_2 = 8$!!

Egenvärdesproblem $Ax = \lambda x$

studerar vi för kvadratiske matriser $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$.

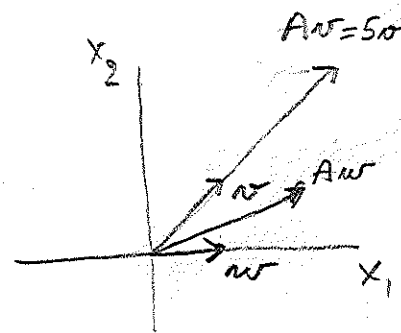
Ex $A = \begin{bmatrix} 4 & 1 \\ 3 & 2 \end{bmatrix}$. Avbildning $T: x \mapsto Ax$.

$$w = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix} \mapsto Aw = \begin{bmatrix} 4 \\ 3 \end{bmatrix}$$

$$v = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \mapsto Av = \begin{bmatrix} 5 \\ 5 \end{bmatrix} = 5 \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} = 5v$$

v är speciell: avbildningen är endast skalning.

Kallas egenvektor till A .

Def Låt $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$. Om det finns $x \in \mathbb{R}^n$, med $x \neq 0$, och $\lambda \in \mathbb{R}$ så att $Ax = \lambda x$ så är λ ett egenvärde till A och x en egenvektor hörande till λ .

Obs: 1. $x \neq 0$ men λ kan vara 0.

2. x egenvektor $\Rightarrow cx$ också egenvektor.
 $\begin{cases} c \neq 0, c \in \mathbb{R} \end{cases}$
 dvs ∞ många egenvektorer.

Att hitta egenvärden och egenvektorer kallas egenvärdesproblem.

Hur löser vi egenvärdesproblemet för A ?

Antag $Ax = \lambda x$, $x \neq 0$. Då är $Ax - \lambda x = 0$, dvs $(A - \lambda I)x = 0$ har inte-trivial lösning.

Metod: radreducera $A - \lambda I$.

Ex Gamma A.

$$A - \lambda I = \begin{bmatrix} 4 & 1 \\ 3 & 2 \end{bmatrix} - \lambda \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4-\lambda & 1 \\ 3 & 2-\lambda \end{bmatrix} \sim$$

$$\sim \begin{bmatrix} 3 & 2-\lambda \\ 4-\lambda & 1 \end{bmatrix} \xrightarrow{-(4-\lambda)/3} \sim \begin{bmatrix} 3 & 2-\lambda \\ 0 & -\frac{(4-\lambda)(2-\lambda)}{3} + 1 \end{bmatrix}$$

Take-trivial lösning om

$$-\frac{(4-\lambda)(2-\lambda)}{3} + 1 = 0 \text{ dvs } \lambda^2 - 6\lambda + 8 - 3 = 0$$

dvs $\lambda = 1$ eller $\lambda = 5$.

Plätt in λ och lös $(A - \lambda I)x = 0$.

$$\text{Med } \lambda = 5: \begin{bmatrix} 3 & -3 & | & 0 \\ 0 & 0 & | & 0 \end{bmatrix} \begin{cases} 3x_1 - 3x_2 = 0 \\ 0 = 0 \end{cases}$$

$$\Rightarrow x = \begin{bmatrix} t \\ t \end{bmatrix} = t \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \quad (x_2 = t \text{ fri})$$

Alla $t \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}$ är egenvektorer hörande till $\lambda = 5$.

$$\text{Med } \lambda = 1: \begin{bmatrix} 3 & 1 & | & 0 \\ 0 & 0 & | & 0 \end{bmatrix} \begin{cases} 3x_1 + x_2 = 0 \\ 0 = 0 \end{cases}$$

$$x = t \begin{bmatrix} -1/3 \\ 1 \end{bmatrix} \text{ egenvektorer hörande till } \lambda = 1.$$

Def Om λ är egenvärde till A så kallas

$$\text{Nul}(A - \lambda I) = \{x \in \mathbb{R}^n : Ax = \lambda x\}$$

egenrummet hörande till λ .

Des. dimension kallas geometrisk multiplicitet av λ .

Obs Egenrummet innehåller även nollvektorn. Det är ett under rum till $\mathbb{R}^n$.

I exemplet: båda egenrummen är linjer genom origo, geometrisk multiplicitet = 1.

Ex $A = I \in \mathbb{R}^{2 \times 2}$ har eg. värde $\lambda = 1$ och $\text{Nul}(I - \lambda I) = \text{Nul}(\{0\}) = \mathbb{R}^2$.

Geom. mult = 2 och alla $x \neq 0$ är eg. vektorer.

Sats 1 (i 5.1) Låt $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ vara triangulär. Då är diagonal-elementen egenvärden till A .

Bewis (för 3×3). Antag över-triangulär.

$$A - \lambda I = \begin{bmatrix} a_{11} - \lambda & a_{12} & a_{13} \\ 0 & a_{22} - \lambda & a_{23} \\ 0 & 0 & a_{33} - \lambda \end{bmatrix} \quad (\text{trappstegsmatrix!})$$

har icke-trivial lösning om det finns fria variabler. Detta händer om någon av diagonal-elementen $a_{ii} - \lambda = 0$, dvs $\lambda = a_{ii}$. $\square$

Sats 2 Om $v_1, \dots, v_r$ är egenvektorer hörande till distinkta egenvärden $\lambda_1, \dots, \lambda_r$ så är $\{v_1, \dots, v_r\}$ linjärt oberoende, dvs de är bas för ett r -dimensionellt underrum.

Bewis Antag motsatsen, dvs att någon vektor är linjär kombination av de andra. Låt p vara första index så att

$$v_{p+1} = c_1 v_1 + \dots + c_p v_p \quad \text{och} \quad \{v_1, \dots, v_p\} \text{ linjärt oberoende.}$$

Då har vi

$$\lambda_{p+1} v_{p+1} = c_1 \lambda_{p+1} v_1 + \dots + c_p \lambda_{p+1} v_p$$

och även $\lambda_{p+1} v_{p+1} \stackrel{A v_k = \lambda_k v_k}{=} A v_{p+1} = A(c_1 v_1 + \dots + c_p v_p) = c_1 \lambda_1 v_1 + \dots + c_p \lambda_p v_p$

$$\Rightarrow c_1(\lambda_1 - \lambda_{p+1})\alpha_1 + \dots + c_p(\lambda_p - \lambda_{p+1})\alpha_p = 0$$

$\Rightarrow$ alla $c_k(\lambda_k - \lambda_{p+1}) = 0$ då $\alpha_1, \dots, \alpha_p$ linj obero.

$\Rightarrow$ alla $c_k = 0$ då $\lambda_k \neq \lambda_{p+1}$ (distinkta)

$\Rightarrow \alpha_{p+1} = 0$ omöjligt!

□

Karakteristiska ekvation (5.2)

λ -egenvärde till A

$\Leftrightarrow A - \lambda I$ singulär (ej inverterbar)

$$\Leftrightarrow \det(A - \lambda I) = 0$$

Kallas karakteristiska ekvationen för A .

Ex samma A .

$$\det(A - \lambda I) = \begin{vmatrix} 4-\lambda & 1 \\ 3 & 2-\lambda \end{vmatrix} = (4-\lambda)(2-\lambda) - 3 = \lambda^2 - 6\lambda + 5 = (\lambda-3)^2 - 9 + 5 = (\lambda-3)^2 - 4 = 0$$

$$\text{om } \lambda = 3 \pm 2 = \begin{cases} 5 \\ 1 \end{cases}$$

Obs: $\det(A - \lambda I)$ är polynom grad 2

$$\begin{aligned} \text{För } 3 \times 3: \det(A - \lambda I) &= \begin{vmatrix} a_{11}-\lambda & a_{12} & a_{13} \\ a_{21} & a_{22}-\lambda & a_{23} \\ a_{31} & a_{32} & a_{33}-\lambda \end{vmatrix} \\ &= (a_{11}-\lambda) \underbrace{\begin{vmatrix} a_{22}-\lambda & a_{23} \\ a_{32} & a_{33}-\lambda \end{vmatrix}}_{\text{grad 2}} - a_{12} \underbrace{\begin{vmatrix} a_{21} & a_{23} \\ a_{31} & a_{33}-\lambda \end{vmatrix}}_{\text{grad 1}} + a_{13} \underbrace{\begin{vmatrix} a_{21} & a_{22}-\lambda \\ a_{31} & a_{32} \end{vmatrix}}_{\text{grad 1}} \\ &= \text{polynom av grad 3.} \end{aligned}$$

Allmänt: Om $A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ så är $\det(A - \lambda I)$ polynom av grad n .
Det kallas det karakteristiska polynomet för A .

Ett polynom av grad n har precis n (komplexa) nollställen (rötter), dvs

$$\det(A - \lambda I) = c(\lambda - \lambda_1)^{n_1} (\lambda - \lambda_2)^{n_2} \dots (\lambda - \lambda_r)^{n_r}$$

med $n_1 + \dots + n_r = n$ och $\lambda_k \in \mathbb{C}$, $k = 1, \dots, r$, och λ_k distinkta.

Talet n_k är den algebraiska multipliciteten av λ_k .

Obs: geometriska mult. $\leq$ alg. mult., men de behöver inte vara lika.

För varje distinkt eg. värde λ_k har vi ett egenrum

$$\text{Nul}(A - \lambda_k I).$$

Nytt villkor i Inversa matris-satsen.

Sats (sid 293)

$A \in \mathbb{R}^{n \times n}$ är inverterbar

$\Leftrightarrow \lambda = 0$ är inte egenvärde.

Bewis: $\lambda = 0$ är eg. värde

$\Leftrightarrow Ax = 0$ har icke-trivial lösning $x \neq 0$.

$\Leftrightarrow A$ singular

Obs: Om $\lambda \in \mathbb{C}$ är komplext är oftast även x komplex, $x \in \mathbb{C}^n$.

Vi ska se att ibland bildar egenvektorerna en bas för hela $\mathbb{R}^n$. Då blir det enklare att sätta in i den basen.